

Guía Docente				
Datos Identificativos				2017/18
Asignatura (*)	Formación docente e comunidades de aprendizaxe	Código	652512211	
Titulación	Mestrado Universitario en Dirección, Xestión e Innovación de Institucións Escolares e Socioeducativa			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Optativa	4.5
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Fernandez Prieto, Marta	Correo electrónico	marta.prieto1@udc.es	
Profesorado	Fernandez Prieto, Marta Gonzalez Sanmamed, Mercedes	Correo electrónico	marta.prieto1@udc.es mercedes.gonzalez.sanmamed@udc.es	
Web				
Descrición xeral	O curso versará en dos grandes bloques. O primeiro supón un acercamento a Formación do profesorado e o desenvolvemento profesional onde se expoñerán aquelas institucións, plans e programas de formación docente. O segundo bloque comenza con una aproximación a o centro educativo como comunidade de aprendizaxe, como institucións que aprenden e que ofrecen o desenvolvemento profesional e organizativo baseado no traballo colaborativo entre diversas institucións educativas. As Comunidades virtuais e o aprendizaxe dixital a través de sistemas innovadores: Moocs, PLE, e outros formatos de aprendizaxe en liña tamén se acada nesta materia.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A2	Utilizar modelos colaborativos de acción socioeducativa que promovan verdadeiras comunidades de aprendizaxe, favorecendo o traballo en contornos multiprofesionais
A6	Desenvolver proxectos educativos de centro e/ou propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na xustiza, a democracia e a diversidade.
A10	Ser capaz de impulsar e desenvolver estratexias que impulsen a cultura de traballo en rede.
A12	Ser capaz de detectar necesidades de formación continua e da súa institucionalización como requisito asociado á mellora educativa.
B8	Traballo colaborativo
B9	Capacidade de innovar
B11	Capacidade de organización e planificación
B12	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
B13	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B14	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B15	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B16	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.
B17	Comunicar as conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo

B19	Capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos, valorando criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que debe enfrontarse.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
Utilizar modelos colaborativos de acción socioeducativa que promovan verdadeiras comunidades de aprendizaxe, favorecendo o traballo en contornos multiprofesionais	AP2		
Ser capaz de impulsar e desenvolver estratexias que impulsen a cultura de traballo en rede.	AP10		
Traballo colaborativo		BM8	
Capacidade de organización e planificación		BM11	
Capacidade de innovar		BM9	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			CM3
Desenvolver proxectos educativos de centro e/ou propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na xustiza, a democracia e a diversidade.	AP6		
Ser capaz de detectar necesidades de formación continua e da súa institucionalización como requisito asociado á mellora educativa.	AP12		
Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.		BM12	
Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.		BM13	
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.		BM14	
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.		BM15	
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.		BM16	
Comunicar as conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades		BM17	
Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		BM18	
Capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos, valorando criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que debe enfrontarse.		BM19	

Contidos	
Temas	Subtemas
Formación do profesorado: aprendizaxe e socialización profesional docente	-Teorías, modelos e fases da aprendizaxe e o desenvolvemento profesional. -Perspectivas de análise da socialización profesional.
Conceptualización, estruturas e estratexias para o desenvolvemento profesional docente.	-Definicións e compoñentes do desenvolvemento profesional docente. -Institucións, plans e programas de formación docente.
O centro educativo como comunidade de aprendizaxe: definición, principios e posibilidades.	-Os centros educativos como institucións que aprenden. -Dimensións dos centros escolares e procesos de cambio.

O desenvolvemento profesional e organizativo a través das comunidades de aprendizaxe: fases e estratexias.	-Características, dificultades posibilidades das comunidades de aprendizaxe. -O traballo colaborativo nas institucións educativas.
Comunidades virtuais e aprendizaxe dixital.	-O traballo colaborativo en entornos virtuais. -Formación a través de sistemas innovadores: Moocs, PLE, e outros formatos de aprendizaxe en liña.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Estudo de casos	A2 A6 B11 B14 B16 B18	4	16	20
Sesión maxistral	A10 A12 B9	8	8	16
Lecturas	A2	4	15	19
Proba mixta	B19 C3	9	14	23
Aprendizaxe colaborativa	A2 A6 A10 B8 B9 B11	8	0.5	8.5
Discusión dirixida	B8 B12 B13 B15 B17	8	8	16
Atención personalizada		10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Proporase a análise dun caso que se traballará en grupo baixo a orientación da profesora.
Sesión maxistral	Exporanse os principios e conceptos básicos da materia.
Lecturas	Recomendarase un dossier de textos para comprender os aspectos conceptuais da materia.
Proba mixta	Versará sobre os contidos básicos da materia.
Aprendizaxe colaborativa	Aprender a cooperar no traballo grupal
Discusión dirixida	Realizaranse discusións e debates sobre temáticas nas que se poidan expoñer e defender diferentes puntos de vista.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Discusión dirixida Estudo de casos Aprendizaxe colaborativa	En tutorías orientarase ós estudantes na realización das actividades propostas e solventaranse as dúbidas que poidan xurdir.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Estudo de casos	A2 A6 B11 B14 B16 B18	Valoración e exposición individual do caso. Rigor na análise dos elementos do caso. Resposta os elementos clave que se presentan no caso. Nota individual.	30
Proba mixta	B19 C3	Valoración e exposición do traballo desenvolvido polo grupo. A nota acadada e grupal.	70

Observacións avaliación
E recomendable a utilización de ordenador persoal na aula. O estudo de casos versará sobre a propia experiencia profesional e no Practicum contrastandoa coa materia de traballo. Se exige rigor crítico -constructivo y novas aportacions.As aportaciones e a asistencia na aula puntuarán no traballo final.

Fontes de información

Bibliografía básica

BOLIVAR, A. (2006): La identidad profesional del profesorado de Secundaria: crisis y reconstrucción. Málaga, Aljibe.

COCHRAN-SMITH, M. y ZEICHNER, K. (Eds.) (2005): Studying Teacher Education. The Report of AERA. Panel on Research and Teacher Education. New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.

COCHRAN-SMITH, M., FEIMAN-NEMSER, S.; McINTYRE, D.J. y DEMERS, K.E.: (2008): Handbook of Research on Teacher Education. New York, Routledge.

DAY, C. (2005): Formar docentes. Cómo, cuándo y en qué condiciones aprende el profesorado. Madrid, Narcea.

DAY, C. (2006): Pasión por enseñar : la identidad personal y profesional del docente y sus valores. Madrid Narcea.

DAY, C. y GU, Q. (2012): Profesores: vidas nuevas, verdades antiguas. Madrid, Narcea.

ESCUADERO, J.M. y LUIS, A. (2006): La formación del profesorado y la mejora de la educación. Barcelona, Octaedro.

GIMENO, J. (Comp.)(2008): Educar por competencias ¿qué hay de nuevo?. Madrid, Morata.

GONZALEZ SANMAMED, M. (1994): Aprender a enseñar: Mitos y realidades. A Coruña, Servicio de Publicaciones de la Universidad.

GONZALEZ SANMAMED, M. (1995): Formación docente: perspectivas desde el desarrollo del conocimiento y la socialización profesional. Barcelona, PPU.

HARGREAVES, A. y FULLAN, M. (2014). Capital profesional. Madrid, Morata.

KNIGHT, P. (2005): El profesorado de Educación Superior. Madrid, Narcea.

MARCELO, C. (2009): El profesorado principiante. Inserción a la docencia. Barcelona, Octaedro.

MARCELO, C. (2002) (Ed.): E-Learning-Teleformación. Diseño, desarrollo y evaluación de la formación a través de Internet. Barcelona, Gestión 2000

MARCHESI, A. (2007): Sobre el bienestar de los docentes. Competencias, emociones y valores. Madrid, Alianza.

MUÑOZ CARRIL, P.C. Y GONZÁLEZ SANMAMED, M. (2009). Plataformas de teleformación y herramientas telemáticas. Barcelona, UOC.

OCDE (2005): Teachers matter: attracting, developing and retaining effective teachers. Paris, OCDE.

Palloff, R.M. & Pratt, K. (2007). Building Online Learning Communities: Effective Strategies for the Virtual Classroom. San Francisco: Jossey-Bass.

PEREZ GOMEZ, A.; BARQUIN, J. y ANGULO RASCO, F. (Eds.)(1999): Desarrollo profesional del docente: política, investigación y práctica. Madrid, Akal.

PÉREZ GÓMEZ, A. et al. (2007): Profesorado y otros profesionales de la educación. Barcelona, Octaedro.

Sánchez Gómez, J. L. (2009). Comunidades de aprendizaje: transformando nuestro entorno. Aula de innovación educativa, 187, 55-60. ISSN 1131-995X

SANGRÀ, A. y GONZÁLEZ SANMAMED, M. (2004): La transformación de las universidades a través de las TIC: Discursos y prácticas. Barcelona, Ediuoc.

TARDIF, M. (2004): Los saberes del docente y su desarrollo profesional. Madrid: Narcea.

TOLCHINSKY, L. Et al. (2002): Procesos de aprendizaje y formación docente en condiciones de extrema diversidad. Barcelona, Octaedro.

TORRES SANTOME, J. (2005): La desmotivación del profesorado. Madrid, Morata.

Wenger, E. (2001). Comunidades de práctica: aprendizaje, significado e identidad. Barcelona: Paidós Ibérica. ISBN 84-493-1111-X.

ZEICHNER, K. (2011): La formación del profesorado y la lucha por la justicia social. Madrid, Morata.

Bibliografía complementaria	ALTET, M.; PAQUEY, M. y PERRENOUD, P. (2005): La formación de profesionales de la enseñanza. Sevilla, Diada. BIDDLE, B.J.; GOOD, Th.L. y GOOSON, I. (2000): La enseñanza y los profesores. (3 Vol.). Barcelona, Paidós. Bielaczyc, K. & Collins A. (2001). ¿Comunidades de aprendizaje en el aula: una reconceptualización de la práctica de la enseñanza?. En: Reigeluth, C. M. (coord.) Diseño de la instrucción: teorías y modelos: un nuevo paradigma de la teoría de la instrucción. Madrid: Santillana, p. 279-304 (Aula XXI: 76-77) ISBN 84-294-6661-4. COCHRAN-SMITH, M., FEIMAN-NEMSER, S.; McINTYRE, D.J. y DEMERS, K.E.: (2008): Handbook of Research on Teacher Education. New York, Routledge. DARLING-HAMMOND, L. y BRANSFORD, J. (Eds.)(2005): Preparing teachers for a changing world. San Francisco, Jossey Bass. DARLING-HAMMOND, L. y SYKES, G. (Eds.) (1999): Teaching as a Learning Professional. Handbook of Policy and Practice . San Francisco, Jossey-Bass. Gómez, J. (2008) ¿Las comunidades de aprendizaje como proyectos de formación?. En: Armengol Asparó, C.; Gairín Sallán, J. (coords.) Estrategias de formación para el cambio organizacional. Madrid: Wolters Kluwer, p. 410-414. ISBN 978-84-7197-905-6. Harasim, L.; Hiltz, S.R.; Turoff, M. & Teles, L. (2000). Redes de aprendizaje. Barcelona: Gedisa. HARGREAVES, A. et al. (1998): International Handbook of Educational Change. Londres, Kluwer. IMBERNÓN, F. (2005) (Ed.): Vivencias de maestros y maestras. Compartir desde la práctica educativa. Barcelona, Grão. IMBERNÓN, F. (2007): 10 ideas clave. La formación permanente del profesorado. Nuevas ideas para formar en la innovación y el cambio. Barcelona, Grão. Racionero, S.; Ortega, S.; García, R.; Flecha, R. (2012). Aprendiendo contigo. Barcelona: Hipatia Editorial. ISBN: 978-84-938226-3-7. Smith, M. (2009). Jean Lave, Etienne Wenger and communities of practice. http://infed.org/mobi/jean-lave-etienne-wenger-and-communities-of-practice/ ZABALZA, M.A. (2002): La enseñanza universitaria: el escenario y sus protagonistas. Madrid, Narcea. ZABALZA, M.A. y ZABALZA, M.A. (2012): Profesores y profesión docente. Madrid, Narcea.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías